

ÚTMUTATÓ ÉS TANANYAGBEOSZTÁS
Horváth Péter
Történelem 7. az általános iskolások számára
című tankönyvéhez

A tankönyvről

Horváth Péter hetedikes történelemtankönyve az *Olvasmányos történelem* sorozat harmadik kötete, amely teljes mértékben megfelel a kerettantervnek és összhangban áll a Nemzeti alaptantervvel. A tankönyv a nemzetállamok kialakulásától (XIX. század közepe) a második világháború végéig összesen negyvenkét leckében tárgyalja az egyetemes és a magyar történelem eseményeit. A húsz magyar történelemmel foglalkozó lecke mellett huszonkét egyetemes történelmi anyagrészt találhatók.

A tankönyv felépítését, használatát, a tankönyvben levő jelzések jelentését szerző a bevezetőben ismerteti, ezért érdemes ennek elolvasására felhívni a tanulók figyelmét (esetleg közösen elolvasni). A tankönyvi törzsanyag mellett a leckékben sok érdekes történet, olvasmány szolgálja a történelemtanítást, a képességek fejlesztését. Ennek megfelelően a megtanulandó tananyag viszonylag rövid, a tankönyv mintegy felét színes olvasmányok teszik ki. A leckék szövege rövid, lényegre törő, s ezzel együtt érdekes, és maximálisan figyelembe veszi az életkori sajátosságokat. A tankönyv jól tanítható és jól tanulható, gazdag pedagógiai eszköztára a tanulói motivációt, az ismeretek megtanulását és a képességfejlesztést egyaránt szolgálja. A változatos tipográfiai megoldások, szövegkiemelések, a feladatoknál alkalmazott jól megkülönböztethető ikonok is a tanulhatóságot támogatják. A képeknek természetesen nem illusztratív, hanem határozott pedagógiai funkciójuk van. Ezt erősítik a képekhez tartozó feladatok. A tanulók érdeklődésének felkeltésére kifejezetten alkalmasak lehetnek a gyerekek számára jól ismert filmek képkockái vagy a múltat rekonstruáló rajzok. A korosztály sajátosságaiból következően különösen vonzóak lehetnek az internetes kutatásra buzdító feladatok.

A tanulók az alsóbb évfolyamokon már megtanulhatták a munkafüzet használatát. A pedagógia munkát ennél a tankönyvnél is a munkafüzet teszi teljessé, amelyet Csepela Jánosné készített **Történelem 7. munkafüzet. Játékos feladatok Horváth Péter hetedikes tankönyvéhez** címmel (raktári szám: NT-11781/M). A tankönyvet kislexikon, az ettől eltérő funkciójú szakszavak gyűjteménye és kronológiai táblázat zárja. Az ismeretek ellenőrzésére ajánljuk Csepela Jánosné **Történelem 7. Témazáró feladatlap** (raktári szám: NT-11781/F) című feladatgyűjtemény használatát.

Tananyagbeosztásunk alapelvei

Heti kétórás tantárgyhoz igazodva tananyagbeosztásunk 72 tanóra-ra készült. A legfontosabb olvasmányok feldolgozására külön órákat terveztünk. Tananyagbeosztásunk lehetőséget biztosít arra is, hogy a tanulók érdeklődésének és teherbírásának megfelelően a tematikus egységek összefoglalásakor egy-egy tanórát vagy a fejezet valamely további olvasmányának feldolgozására, vagy a tananyag mélyítésére vagy a témazáró értékelésére fordítsunk. (Ezeket a variálható órákat *dőlt betűvel* jelöltük.) Mivel a képekhez, ábrákhoz, térképekhez a tankönyv többnyire feladatokat is kínál, külön kérdéseket, feladatokat a tanmenet tanulói tevékenység oszlopában nem közlünk, utalunk viszont a munkafüzet néhány fontos feladatára.

A tanmenetjavaslatban használt rövidítések, piktogramok:

F: a leckében kialakításra kerülő új fogalmak

N: a leckében szereplő fontosabb személyek (az első előfordulást jelezzük)

É: évszámok

T: topográfia

Tanulói tevékenységek:

 ismeretszerzés képekről, ábrákról – képek, ábrák összehasonlítása

 ismeretszerzés térképről (tankönyvi térkép), A: a történelmi atlasz térképe

O: ismeretszerzés forrásszövegből, olvasmányból, az olvasottak értékelése (a „kis színes” olvasmányok száma után zárójelben a téma szerepel)

Mf: a munkafüzet adott számú leckéjéből az órán megoldásra javasolt feladat

Tananyagbeosztás és tanmenetjavaslat

Óra	Téma (tankönyvi lecke)	Fogalmak, nevek, évszámok, topográfia	Tanulói tevékenységek	Megjegyzés
1–2.	Év eleji ismétlés	A 6. évfolyamos tanterv egyetemes történelmi követelményei alapján.	Csoportos vagy páros munka a tankönyv kérdései és a munkafüzet feladatai alapján. Mf: 1. óra: 1–4. feladatok; 2. óra: 5–9. feladatok	Idézzük fel az egyetemes történelem legkiemelkedőbb eseményeit, különös tekintettel a meghatározó, fordulópontokat jelentő történésekre és a kor történelemformáló személyiségeire!
I. A nemzetállamok kora és a gazdasági élet új jelenségei				
Tudják a tanulók, hogy XIX. század politikai irányzatai közül az egyik legmeghatározóbb a nacionalizmus eszméje volt, amely a nemzetállamok születése korában progresszív jelentéssel bírt. Értsék, hogy az egységes nemzetállamok megteremtésére irányuló törekvések mögött az anyanyelv használatának igénye, a nemzeti azonosságtudat erősödése és gazdasági motivációk egyaránt megtalálhatóak. Ismerjék meg az olasz és a német egység kialakulásának lépéseit, váljon világossá, hogy új nagyhatalmak jöttek létre, és ez egyidejűleg új, évtizedekre kiható ellentéteket is szült. A technika fejlődése az élet minden területén érezte a hatását. Ismerjék a tanulók a legfontosabb technikai vívmányokat, számoljanak be ezek jelentőségéről és sorolják fel a legjelentősebb magyar és külföldi kutatókat, feltalálókat. Legyenek tisztában azzal, hogy a technika a tudományokat (fotózás, mozgóképek) a művészeteket is megváltoztatta.				
3.	1. Az olasz és a német egység	F: nemzetállam, nacionalizmus N: Giuseppe Garibaldi, Otto von Bismarck, I. Vilmos É: 1859, 1861, 1866, 1870, 1871 T: Olasz Királyság, Német Császárság, Szicília, Solferino, Könnigrätz, Poroszország, Ausztria	☒ : Giuseppe Garibaldi; Garibaldi győzelemre vezeti a vörösingeseket; Otto von Bismarck : Hol járunk? Az egyesülési folyamatok végeredménye Európában. : Garibaldi útjának nyomon követése a térkép alapján O: 4. (Garibaldi és a vörösingések); 7. (A könnigrätzi csata) Mf: 1–4.	Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy mind az olasz, mind a német egység dinasztikus támogatással jött létre! Rajzoljuk meg Garibaldi és Bismarck politikai portréját! Mutassunk rá az egységes államok létrejöttének történelmi jelentőségére!
4.	2. Polgárháború Észak-Amerikában	F: polgárháború, Ku-Klux-Klan, Észak és Dél, rabszolga-felszabadítás N: Abraham Lincoln, Grant É: 1861–1865 T: Egyesült Államok	☒ : Aranyásók Észak-Amerikában; Abraham Lincoln katonái társaságában; Az Egyesült Államok története a XIX. században; Páncélozott hadihajók az észak-amerikai polgárháborúból : Észak és Dél erőviszonyai O: 7. (Az elnökgyilkosság); 8. (A Ku-Klux-Klan) Mf: 2–5., 7.	Mutassuk be Észak és Dél eltérő fejlődését, az ellentétek kialakulásának okait! Jelezhetjük, hogy Észak és Dél háborúja a korszak első modern háborúja volt. Ítéljük meg Lincoln politikai és Grant katonai pályáját!
5.	3. A brit világbirodalom	F: gyarmatbirodalom, tőke kivitel, kereskedelmi társaság N: Viktória királynő É: 1851, 1857 T: India	☒ : A londoni Kristálypalota; Jelenet a szipojlázadás idején; Viktória angol királynő O: 2. (A szipojfelkelés); 3. (Viktória és kora) Mf: 1–3., 5.	Tudatosítsuk, hogy Anglia vezető szerepét gazdasági erejének és gyarmatbirodalmának köszönhette! Értsük meg, milyen hatást gyakorolt a gyarmatosítás a gyarmatokra!

6.	4. Technika és művészetek a XIX-XX. század fordulóján	F: szabad verseny, második ipari forradalom, elektromosság, benzines autó, repülőgép, írógép, fényképezés, mozgófilm, tömegkultúra N: Edison, Bell, Puskás Tivadar, Bánki Donát, Csonka János, Remington	☒: Fonográf; Remington első írógépe; Pasteur francia tudós; Zeppelin léghajó; Benz első autója O: 1. (Thomas Alva Edison); 2. (A T-modell) Mf: 1–5.	Ismertessük, hogyan változtatták meg az új találmányok a századfordulón élő emberek mindennapi életét!
7.	Az elsők (olvasmány)	F: hőlégballon, léghajó, motoros repülőgép, benzinmotoros autó N: Zeppelin, Wright fivérek, Loius Blériot, Benz, Galamb József, Henry Ford, Lumière testvérek	☒: Zeppelin léghajó; A Wright fivérek motoros repülőgépe; Benz első autója; T-modell; A Lumière-mozi plakátja Mf: 6–7.	Hasonlítsuk össze az első és második ipari forradalom közlekedését az előző kétezer év lehetőségeivel!
8.	5. Társadalom a XIX-XX. század fordulóján	F: tömegközlekedés, általános tankötelezettség, szociálpolitika N: Robert Koch	☒: Falusi iskola Olaszországban; Kórház a XIX. század közepén; A polgári állam hatalmi és közfeladatai O: 2. (Női szerepek); 3. (Robert Koch) Mf: 1–4.	Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a polgári államok egyre fejlettebb oktatási rendszert tartottak fenn, fejlesztették az egészségügyet és népjóléti intézkedéseket hoztak!
9.	6. Küzdelem a munkások helyzetének javításáért	F: szocialista, szociáldemokrácia , anarchista, kommunista, keresztényszocializmus N: Karl Marx, XIII. Leó pápa	☒: Karl Marx O: 6. (Enciklika); Harc a nők választójogáért Mf: 1., 3., 4.	Mutassuk be az új társadalmi mozgalmakat és azok szociális, politikai hátterét!
10.	7. A nagyhatalmak „vadászterületei”: a Távols-Kelet és a Balkán	F: gyarmat, félgymarmat T: Kína, Japán, Balkán É: 1912	☒: Idegeneket elpusztító kínai felkelők; Az első hajók áthaladása a Szezei-csatornán O: 2. (Az első ópiumháború); Afrika (A búr háború); A Szezei-csatorna Mf: 1., 2., 4., 5.	Foglaljuk össze azokat az okokat, amelyek a nagyhatalmakat gyarmatszerzésre ösztönözték! Ismertessük a gyarmatok gazdasági jelentőségét!
11.	Összefoglaló, rendszerező óra		Mf: A nemzetállamok kora (Összefoglalás)	Csoportmunka a tankönyvi kérdések alapján. Közös megbeszélés.
12.	Ellenőrző óra		Témazáró feladatlap: I/A, I/B.	Az óra funkciója: Visszajelzés a tanárnak és a tanulóknak.
13.	Témazáró értékelés			<i>Egyéb lehetőségek: 11. óra ismeretmélyítés, vagy Afrika, Szezei-csatorna, Ausztrália olvasmányok feldolgozása. 12. óra: Összefoglalás 13. óra: Ellenőrzés</i>
14.	Magyar történelem – ismétlés	A 6. évfolyamos tanterv követelményei alapján.	Mf: 1–4.	

II. Önkényuralom és kiegyezés. A dualizmus kora Magyarországon

Tudják a tanulók, hogy milyen hatalmi és politikai érdekek vezettek el a kiegyezésig. Fontos, hogy tisztában legyenek a dualizmus rendszerének kompromisszumos jellegével és a politikai berendezkedés korlátaival. Ismerjék a feszítő társadalmi ellentéteket, a parasztság és a munkásság mozgalmait, amelyek kezelésére a politikai rendszer alkalmatlan volt. Az Osztrák–Magyar Monarchia fenntarthatatlansága mögött ismerjék fel és értsék meg a nemzetiségi törekvéseket, a nemzetiségeknek az önálló nemzetállam megteremtésére irányuló szándékát. Értsék a tanulók, hogy a feudális kötöttségeket sikerült felszámolni, de a feudális maradványok tovább éltek a magyar társadalomban. Tudjanak beszámolni a tanulók a korszak legfontosabb gazdasági, tudományos és művészeti értékeiről, Magyarország iparfejlődésben, a közlekedés korszerűsítésében elért eredményeiről, lássák az összefüggést a modern polgári állam kialakulása és a közoktatás fejlődése között. Értsék és értékeljék a dualizmus korának fejlődését az európai polgárosodás és hazai viszonyaink tükrében.

Óra	Téma (tankönyvi lecke)	Fogalmak, nevek, évszámok, topográfia	Tanulói tevékenységek	Megjegyzés
15.	8. Önkényuralom és ellenállás	F: Bach-korszak, rendőrállam, passzív ellenállás , tömegtüntetés N: I. Ferenc József , Haynau, Bach É: 1849. október 6. T: Arad	☒: Julius Jakob Haynau; Batthyány Lajos gróf kivégzése; Az aradi vértanúk; A Bach-rendszer támaszai; Kossuth köszöntése New Yorkban O: 1. (Teleki Sándor visszaemlékezése); 5. (Libényi János); 7. (a Dunai Államszövetség) Mf: 2–5, 8.	Vessük össze az ellenállás eszközeit és lehetőségeit a reformkori küzdelmekkel!
16.	9. Az osztrák–magyar kiegyezés (1867)	F: emigráció , húsvéti cikk, Cassandra-levél, kiegyezés , Osztrák–Magyar Monarchia N: Teleki László, Andrássy Gyula É: 1861, 1865, 1867	☒: Ferenc József a kiegyezés idején; Erzsébet királyné; Deák Ferenc a kiegyezés idején; Az Osztrák–Magyar Monarchia címere O: 1. (Az 1861-es országgyűlés); 3. (Deák beszéde); 4. (Részlet a húsvéti cikkből); 5. (Cassandra-levél); I. Ferenc József megkoronázása Mf: 1., 3., 4., 7.	Mutassuk be, hogy a Habsburg Birodalom csak a sorozatos katonai kudarcok után volt hajlandó a kompromisszumokra!
17.	10. A dualizmus rendszere	F: dualizmus , közös ügyek, horvát–magyar kiegyezés, nemzetiségi törvény, Szabadelvű Párt N: Tisza Kálmán, Eötvös József É: 1875	☒: Ausztria és Magyarország területe, lakossága és gazdasága; A kiegyezés államszervezete; Eötvös József báró; Tisza Kálmán O: 1. (A választásra jogosultak száma); 2. (A hadsereg irányítása) Mf: 2–6.	Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a Monarchiában voltak belső feszültségek, de működő állam volt több mint fél évszázadon keresztül! Hangsúlyozzuk a polgárosodás vívmányait!
18.	Királyt koronáz „a szép akasztott” férfi; Deák Ferenc a kiegyezés után (olvasmány)	F: közkegyelem (amnesztia) miniszterelnök, közös külügyminiszter É: 1876	☒: Andrássy Gyula gróf; Erzsébet királyné Deák Ferenc ravatalánál. Mf: 10. lecke/bagoly	Tekintsük át és értékeljük Deák és Andrássy életpályáját, politikai szerepét!
19.	11. A gazdaság fejlődése a dualizmus időszakában Új állami feladatok: egészségügy, szociálpolitika,	F: tőkebeáramlás, cséplőgép, vetőgép, malomipar, transzformátor, élelmiszeripar, vasúthálózat, államosítás, egészségügy, tuberkulózis, tűzoltóság, fogaskerekű	☒: Kézi őrlés – acél hengerszék; Vetőgép és cséplőgép; A budapesti Láng Gépgyár szerelőcsarnoka; Magyarország szén-, vas- és acéltermelése; Széchenyi Ödön, a „tűzpassza”	A magyar iparfejlődést érdemes az ipari forradalom hatásaként értelmezni. Ismerjék a tanulók a magyar feltalálók, tudósok világraszóló eredményeit,

	katasztrófaelhárítás (olvasmány)	N: Ganz Ábrahám, Széchenyi Ödön	<p>☉A: A dualizmus kori Magyarország gazdasága és kultúrája</p> <p>O: 3. (Iparszabadság); 4. (A kéregöntésű vasúti kerék); 5. (A vasúthálózat bővülése)</p> <p>Mf: 1., 2., 5., bagoly</p>	életük, karrierjük történetét! Hasonlítsuk össze a felvilágosult abszolutizmus kori állam és a polgári állam feladatait!
20.	12. Társadalmi változások Magyarországon a XIX. század második felében Falu és város (olvasmány)	F: mágnások, dzsentri, kispolgárok, középpolgárok, nagypolgárok, szakmunkás, betanított munkás, egyutcás falu, vályog, sparherd, nagyváros, vegyesbolt, víz- és csatornahálózat	<p>☒: A tiszadobi Andrassy-kastély, Polgári lakás a századfordulón; Pesti bérház</p> <p>☉A: A dualizmus kori Magyarország gazdasága és kultúrája</p> <p>O: 1. (A mágnások); 3. (A középpolgárság életszínvonala); 4. (Idegen szavak)</p> <p>Mf: 1–3.</p>	A gazdasági haladás mellett a társadalomban tovább éltek a feudális maradványok. A társadalmi tagozódás változott, új, polgárosult rétegek jelentek meg.
21.	13. Falusi élet a dualizmus korában	F: agrárország, agrárproletár, kubikus, summás, napszámos, apajogú család,	<p>☒: Kubikus, Summások, Falusi felolvasás, Mátraverebély; Szeged városa a XIX. század elején,</p> <p>☉A: A dualizmus kori Magyarország gazdasága és kultúrája</p> <p>O: 3. (Kétmillió földnélküli); 4. (A kubikusok); 5. (A csendőrség); 6. (A fonóban)</p> <p>Mf: 2, 3., 12. lecke/bagoly</p>	Fontos, hogy a tanulóknak tisztában legyenek a magyarországi települések jellegével, a városiasodás ütemével. Ismerjék a korszak demográfiai jellemzőit, tárgyi kultúráját.
22.	14. Művelődés a dualizmus kori Magyarországon	F: népiskolai törvény N: Arany János, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Ady Endre, Munkácsy Mihály, Csontváry Kosztka Tivadar, Semmelweis Ignác, Puskás Tivadar, Kandó Kálmán, Bánki Donát, Eötvös Loránd	<p>☒: Iskolaszerek, Szinyei Merse Pál: Majális; Munkácsy Mihály: Siralomház</p> <p>☉A: A dualizmus kori Magyarország gazdasága és kultúrája</p> <p>O: 1. (Felsőfokú képzés Magyarországon); 5. (Semmelweis Ignác); 6. (A porlasztó feltalálása)</p> <p>Mf: 1–2., 4–6.</p>	Emeljük ki a népiskolai törvény jelentőségét! A következő órához! Uthalhatunk az irodalom-, a rajz-, a fizikaórán tanult ismeretekre!
23.	Az oktatás fejlődése Magyarországon (olvasmány)	F: alsófokú oktatás, gimnázium, reáliskola, szakiskola N: Pázmány Péter, Brunszvik Teréz	<p>☒: A Debreceni Református Kollégium épülete, Felsőlányiskolai tanóra</p> <p>☉A: A dualizmus kori Magyarország gazdasága és kultúrája</p> <p>Mf: 3., 5.</p>	Ismétlés: kolostori iskolák, Mária Terézia oktatási rendelete. Legyen a tanulóknak átfogó ismerete a magyar iskolarendszerről!
24.	15. Gyász és ünnep	F: Budapest, millennium, polgári házasság, vallási egyenjogúság, földalatti vasút, É: 1873, 1894, 1896	<p>☒: Kossuth Lajos 90 éves korában; Tömeg Kossuth Lajos ravatalánál; A Nyugati pályaudvar</p> <p>O: 1. (Kossuth az emigrációban); 5. (Budapest lakossága)</p> <p>Mf: 1–4. 6., 7.</p>	Alkalmunk van felidézni Kossuth életpályáját. Vegyük sorra mindazokat az értékeket, amelyek a századfordulón jöttek létre! Emeljük ki a millennium jelentőségét! Mutassuk be sokoldalúan a millennium Budapestjét!

25.	16. A „boldog békeidők” alkonya: a dualizmus válsága	F: nagybirtok, aratósztrájk, kivándorlás, Magyarországi Szociáldemokrata Párt (MSZDP), obstrukció, „vérvörös csütörtök”, asszimiláció, autonómia, berlini kongresszus N: Tisza István É: 1878, 1912	☒: Panem; Kivándorlók Fiume kikötőjében; Tüntetés az általános választójogért; Tisza István 🌐: Az Osztrák–Magyar Monarchia népei O: 3. (A zsebkendőszavazás); 4. (Az obstrukció); Hazánk főbb nemzetiségei a dualizmus idején Mf: 1.; 3.,4.	Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a parlamentarizmus korlátozott volt, a képviselők megválasztásában az állampolgárok töredéke vehetett részt! Tárjuk fel a válság okait, értékeljük Tisza Istvánt, a politikust!
26.	Összefoglaló, rendszerező óra		Mf: A dualizmus kora Magyarországon (Összefoglalás)	Csoportmunka a tankönyvi kérdések alapján. Közös megbeszélés.
27.	Ellenőrző óra		Témazáró feladatlap: II/A, II/B.	Az óra funkciója: Visszajelzés a tanárnak és a tanulóknak.
28.	Témazáró értékelés			<i>Egyéb lehetőségek:</i> 26. óra ismeretmélyítés, vagy Hazánk főbb nemzetiségei 27. óra: Összefoglalás 28. óra: Ellenőrző óra
(26.)	<i>Hazánk főbb nemzetiségei a dualizmus idején</i>	F: szerb, horvát, szlovák, román, ruszin, roma, Matica Slovenska N: Cinka Panna, Dankó Pista T: Turócszentmárton, Brassó	☒: Brassó főtere egy mai fényképen; Cigány kovács; Dankó Pista fényképe 🌐: Az Osztrák–Magyar Monarchia népei, Néprajzi tájak és népcsoportok a XX. század elején Mf: 5.	<i>Figyeljük meg a magyarok és a nemzetiségek változó számarányát! Fontos, hogy a tanulók értsék és reálisan tudják értékelni a magyar politikai elit nemzetiségi politikáját és a nemzetiségek törekvéseit!</i>

III. A nagyhatalmak versengése és az első világháború

A tanulók értsék meg azokat a hatalmi törekvéseket, amelyek az első világháború kirobbanásához vezettek. Ismerjék meg az egymással szemben álló szövetségi rendszereket, tudják, hogy az egyes országok melyik szövetségi rendszerhez tartoztak. Ismerjék meg az első világháború legfontosabb harci eszközeit, a hadviselés új formáit, a háború frontjait. Legyenek tisztában azzal, hogy a XX. században megváltozott a háborúk jellege, értsék, hogy miért „nagy háborúként” emlegetjük az első világháborút. Legyenek ismereteik arról, hogy a háború milyen kihatással volt a polgári lakosságra, a hátszág életére. Mutassák be a háború kiváltotta társadalmi feszültségeket és Oroszország példáján keresztül a politikai radikalizálódást. Lássák, hogy az első világháború az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásához vezetett.

Óra	Téma (tankönyvi lecke)	Fogalmak, nevek, évszámok, topográfia	Tanulói tevékenységek	Megjegyzés
29.	17. A „nagy háború” okai	F: szabad verseny, monopólium, fegyverkezési verseny, flottaépítési verseny, reváns, központi hatalmak, antant, gépfegyver T: Balkán	☒: Gyakorlatozó német flotta; Anglia és Németország vastermelése és gyarmati területei; Zeppelin; Szent István csatahajó; Francia plakát a revánsról; Maxim gépfegyver; Szövetségi rendszerek O: 5. (A gépfegyver) Mf: 1., 2., 3., 5.	Mutassuk be a nagyhatalmak gyarmatszerzési igényét, a gyarmatok katonai és gazdasági jelentőségét! Tudatosítsuk a szövetségi rendszerek létrejöttének okait, jelentőségét!

30.	18. A világháború kezdete	F: keleti front, nyugati front, déli front, villámháború, állóháború, kétfrontos háború , lövészárók, világháború N: II. Vilmos , Ferenc Ferdinánd É: 1914. június 28. T: Szarajevó, Szerbia, Verdun	☒: A merénylet egy korabeli ábrázoláson és egy fényképen; A Monarchia egyik tarackóriása; Német katonák lövészárókban; Propaganda képeslap 🌐A: Az első világháború Európában O: 1. (A szarajevói merénylet); 2. (Az örmény népirtás) Mf: 1., 4–6.	Értessük meg a Balkán szerepét a háború kirobbanásában! Tudatosítsuk, hogy hol húzódtak a háború frontjai, s mely országok hadseregei harcoltak ezeknél, hogy a későbbi harci eseményeket is frontok szerint rendszerezhessek!
31.	19. A világháború második szakasza	F: blokád, tengeralattjáró, repülőgép, léghajó, tank, jegyrendszer, hátország , jegyrendszer N: Bruszilov É: (1914–1918) T: Mazuri-tavak, Északi-tenger	☒: A Lusitania elsüllyesztése; Német tengeralattjáró elsüllyeszt egy angol kereskedelmi hajót; Csata szárazföldön és levegőben; Tank 🌐A: Az első világháború fő frontjai O: 2. (A tengeralattjárók); 3. (A harci gáz); 4. (A repülőgép) Mf: 1., 4., 5–7.	Vizsgáljuk meg, mi ösztönözte a hadba lépő országokat! Mutassuk be szemléletesen a haditechnika újdonságait! Érzékeltesük a hátországban élők szenvedéseit, a nők tömeges munkába állásának jelentőségét!
32.	20. Forradalmak és bolsevik hatalomátvétel Oroszországban	F: bolsevik, szovjet , Téli Palota, Ideiglenes Forradalmi Kormány N: Gapon pópa, Lenin, II. Miklós É: 1905, 1917 T: Oroszország, Szentpétervár	☒: Lenin egy nagygyűlésen szónokol O: 4. (Az Auróra legendája); 6. (A cári család halála) Mf: 1., 3–7.	Ismerjék meg a tanulók a korabeli Oroszország viszonyait, értsék a bolsevik törekvéseket, értékeljék Lenin politikai szerepét!
33.	21. Magyarország a háborúban. A világháború vége	F: balkáni, olasz, orosz front, fegyverszünet, önrendelkezési jog N: Wilson É: (1914–1918) T: Isonzó	☒: Imádkozik a király; Budapesti tüntetés a háború mellett; Sebesültszállítás az olasz fronton 🌐A: Az első világháború O: 1. (Gyóni Géza verse); 3. (Egy magyar huszár a világháborúban); 4. (Az utolsó magyar király) Mf: 1., 3., 4., 8.	Tudják és értsék a tanulók a kezdeti lelkesedés okait, a háború tragikus menetét és végkifejletét.
34.	Összefoglaló, rendszerező óra		Mf: Az első világháború (Összefoglalás)	Csoportmunka a tankönyvi kérdések alapján.
35.	Ellenőrző óra		Témazáró feladatlap: III/A, III/B.	Az óra funkciója: Visszajelzés a tanárnak és a tanulóknak.
36.	Témazáró értékelés			<i>Egyéb lehetőségek: A világháború második szakasza két órában, vagy 33. óra: Magyarország a háborúban 34. óra: A világháború vége 35. óra: Összefoglalás 36. óra: Értékelés</i>

IV. „Húsz év fegyverszünet”. A két világháború közötti időszak

Ismerjék a tanulók, hogy a Párizs környéki békek hogyan rajzolták át Európa térképét, értsék, hogy milyen okok vezettek a második világháború kitöréséhez. Ismerjék a nagy gazdasági világválság kibontakozásának okait és következményeit. Értsék annak a jelentőségét, hogy az Amerikai Egyesült Államok a válságot demokratikus eszközökkel tudta kezelni. Értsék az összefüggést Hitler hatalomra jutása és a gazdasági válság között. Értsék és tudjanak beszámolni arról, hogy milyen különbségek vannak a sztálini és a hitleri diktatúra között. Mutassák be a korszak néhány kiemelkedő politikai személyiségét, és értékeljék szerepüket.

Óra	Téma (tankönyvi lecke)	Fogalmak, nevek, évszámok, topográfia	Tanulói tevékenységek	Megjegyzés
37.	22. Európa az első világháború után	F: békediktátum, békekonferencia, Népszövetség N: Clemenceau T: Párizs, Lengyelország, Csehszlovákia, Szerb–Horvát–Szlovén Királyság, Románia, balti államok É: 1919	☒: Kemál-Atatürk pasa, a „Törökök Atyja”; A német békeszerződés ünnepélyes aláírása; A „négy nagy” 🌐: Közép-Európa az első világháború után; Az új határok O: 2. (Oszmán Birodalomból Török Köztársaság); 3. (A győztes hatalmak); 7. (Kisebbségvédelmi biztosítékok) Mf: 1–5.	Hívjuk fel arra a tanulók figyelmét, hogy a Párizs környéki békek számos új ellentét forrását jelentették, és hogy a nemzetállamok kialakítása nem sikerült maradéktalanul!
38.	23. Demokrácia vagy diktatúra?	F: fasizmus, világhatalom, parlamenti demokrácia, fasiszta párt, pártállam N: Mussolini T: Róma É: 1922	☒: A Duce; Mussolini beszédet mond...; A Modern idők c. film plakátja; Rádiót hallgató nő; Coco Chanel; A Hajós Alfréd Uszoda sportolásra buzdító plakátja O: 2. (A fasizmus); 3. („Menetelés Rómába!”); 4. (A diktatúra kiépítése) Mf: 1–5.	Vizsgáljuk meg, hogy miért csalódtak a polgári parlamentáris államban az olaszok! Mít ígért Mussolini? Mutassunk rá a diktatórikus és a demokratikus berendezkedés különbségeire!
39.	24. A nagy gazdasági világválság és az Egyesült Államok	F: tőzsde, részvény, gazdasági válság, munkanélküliség, világgazdaság, túltermelés N: Franklin Delano Roosevelt T: New York É: 1929–1933	☒: Éhségmenet Franciaországban; Londoni éhségtüntetés; Ingyenkonyha Amerikában; Otthonát vesztett asszony gyerekeivel; Franklin Delano Roosevelt O: 2. (A „fekete napok”); 3. (Láncreakció a tőzsdén); 6. (Roosevelt egyik választási beszédéből) Mf: 1., 4., 5., 8.	Mutassuk be a nagy gazdasági világválság okait, negatív gazdasági és társadalmi hatásait! Jelezzük, hogy Roosevelt elnök megválasztásával a válság nem zárult le, csupán a kezelése kezdődött meg!
40.	25. Kommunista diktatúra a Szovjetunióban <i>Gyötrelmek a Gulagon (olvasmány)</i>	F: kommunista, Szovjetunió, proletárdiktatúra, személyi kultusz, tervgazdálkodás, ateizmus, koncepciós perek N: Lenin, Sztálin É: 1922 F: Gulag N: Szolzszenyicin	☒: Lenin vezeti a népet; Sztálin; Éhező gyerekek a Szovjetunióban O: 5. (A kolhozosítás); 6. (Éhínségek) 8. (Tisztogatás a fegyveres erőknél) Mf: 2–5. ☒: Szolzszenyicin egy Gulag-táborban; Női barakk	Ismertessük a proletárdiktatúra jellegzetességeit, módszereit! <i>Az olvasmány feldolgozható a 40. tanórában, vagy az értékelő óra (46.) helyett. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy az elkülönítő táborok, kényszermunka-táborok alkalmazása nem volt új jelenség.</i>

41.	26. Németország a két világháború között. Hitler hatalomra jutása	F: nemzetiszocialista, fajelmélet, náci párt, antiszemitizmus, demagógia, koncentrációs tábor, diktátor N: Adolf Hitler T: Németország É: 1933	☒: Hitler: Egy nép, egy birodalom, egy vezér; Az ellenséges hatalmak mögött a zsidók állnak; A náci párt odacsap; Német választási eredmények; A lángoló Reichstag; Hitler egy katonai parádén O: 1. (A sörpucss); 2. (Néprádió); 3. (A Reichstag) Mf: 2–5., 7.	Hangsúlyozzuk a sztálini és a hitleri diktatúra eltérő jellegét! Mutassunk rá a két társadalmi rendszerben kialakított ellenségkép különbözőségére!
42.	A gyűlölet öröksége (olvasmány)	F: antiszemitizmus, „véráldozat”, pogrom, gettó	☒: Zsidóellenes plakát; A nyilas terror Dunába lőtt áldozatainak emlékműve Mf: A gyűlölet öröksége (olvasmány)	Hangsúlyozzuk, hogy az antiszemitizmus nem a XX. század terméke és már évszázadokkal korábban jelen volt Európában! Mutassunk rá az antiszemitizmus által hangoztatott érvek hamis voltára!
43.	27. Az első világháborút követő békerendszer összeomlása	F: müncheni konferencia, Harmadik Birodalom, antikomintern paktum N: Franco tábornok T: Ausztria, Csehszlovákia, Szudéta-vidék, Spanyolország, Madrid, München, Etiópia, Japán, Mandzsúria É: 1936–1939, 1938. március, 1938. szeptember	☒: Hitler ünnepélyesen bevonul Bécsbe; Prágát elfoglalja a német hadsereg; Franco tábornok; A milicista halála; Utcai harc áldozatai Madridban a polgárháború idején 🌐: A soknemzetiségű Csehszlovákia felbomlása; Jelentősebb háborúk és hódítások O: 1. (A Rajna-vidék megszállása); 7. (Guernica); 8. (Franco), 9. (Az antikomintern paktum) Mf: 3–8.	Emlékeztessünk arra, hogy Hitler Ausztria bekebelezésével a Párizs környéki békék egyik legfontosabb talalmát szegte meg!
44.	Összefoglaló, rendszerező óra		Mf: (Összefoglalás)	Csoportmunka a tankönyvi kérdések alapján. Közös megbeszélés.
45.	Ellenőrző óra		Témazáró feladatlapok: IV/A, IV/B.	Az óra funkciója: Visszajelzés a tanárnak és a tanulóknak.
46.	Témazáró értékelés			<u>Egyéb lehetőségek:</u> 27. lecke anyaga két órában, vagy 41. óra: Gyötrelmek a Gulagon, 42. óra: 26. lecke 43. óra: A gyűlölet öröksége 44. óra: 27. lecke 45. óra: Összefoglalás 46. óra: Ellenőrzés

V. Magyarország a két világháború között

Lássák a tanulók, hogy az első világháborús vereség belső zűrzavart és a történelmi Magyarország felbomlását eredményezte. Ismerjék a trianoni békediktátum megszületésének körülményeit, gazdasági, társadalmi és kulturális következményeit. Tudják, hogy Magyarországon a két világháború között korlátozott parlamentarizmus működött, ami nem jelentett demokráciát. A politikai és gazdasági konszolidáció eredményeképpen az ország belső viszonyai rendeződtek, a gazdaság fejlődni tudott, Magyarország kitört a külpolitikai elszigeteltségből, de a kedvező folyamatoknak véget vetett a gazdasági világválság. Az ország egyre inkább Németország befolyása alá került, a németbarátság pedig a belpolitikában folyamatos jobbrtolódást idézett elő. Lássák a tanulók az összefüggést a területi revízió igénye és a második világháborúba való sodródás között. Ismerjék a tanulók a korszak legjelentősebb magyar politikusait, és tudják értékelni a szerepüket!

Óra	Téma (tankönyvi lecke)	Fogalmak, nevek, évszámok, topográfia	Tanulói tevékenységek	Megjegyzés
47.	28. Forradalom és kommunista diktatúra	F: őszirózsás forradalom, Magyar Nemzeti Tanács, földosztás, Kommunisták Magyarországi Pártja, Tanácsköztársaság , Forradalmi Kormányzótanács, vörösteror , Lenin-fiúk, földosztás, statárium N: IV. Károly, Károlyi Mihály, Kun Béla , Garbai Sándor, Szamuely Tibor É: 1918. október 30–31. 1918. november 16., 1919. március 21.	☒: Forradalmárok 1918 októberében; A tömeg a Parlament előtt a köztársaság kikiáltását ünnepli; Kun Béla; A „Mindenkinek” kiáltvány; A Tanácsköztársaság három plakátja (143., 144., 145. o); Páncélvonat 🕒: A Vix-jegyzék által követelt semleges terület O: 1. (Magyarország katonai veszteségei); 3. (A lánchídi csata); 4. (A Tisza-gyilkosság); 5. (IV. Károly lemondó nyilatkozatából); 6. (Károlyi lemondása); 8. (A békekonferencia ajánlata); Vörös diktatúra, vörösteror Mf: 1–7.	Mutassunk rá, hogy a Monarchia felbomlása után a kormányok a belső elégedetlenséggel, a gazdasági bajokkal és a külső támadásokkal nem tudtak megküzdeni.
48–49.	29. Az ellenforradalom hatalomra jutása. A trianoni békediktátum	F: Nemzeti Hadsereg, fehérterror , koalíciós kormány, kormányzó , ellenforradalmi kormány, békediktátum, revízió , irredentizmus, konszolidáció , földosztás, numerus clausus, trónfosztás N: Horthy Miklós T: Párizs, Trianon É: 1919. ősz, 1920. március 1., 1920. június 4., 1921. november	☒: Horthy és a Nemzeti Hadsereg bevonulása Budapestre; Trianon-ellenes plakát; IV. Károly és felesége a torbágyi vasútállomáson; Horthy Miklós; Vitézi érem Horthy arcképével; Horthy! (plakát) 🕒: A „vörös térkép” O: 3. (Horthy Miklós beszédéből); 6. (A soproni népszavazás); 7. (A „Magyar Hiszekegy); 8. (A numerus clausus); Horthy Miklós Mf: 1., 2., 7–6.	Az egyik tanórán az ellenforradalom hatalomra jutását, a másikon a trianoni békediktátumot és a Horthy Miklósról szóló olvasmányt vegyük. Mutassunk rá, hogy a rendet az antant támogatásával sikerült helyreállítani! Idézzük fel, hogy a kormányzó hatalom a magyar történelem milyen korszakaiban került előtérbe!
50.	30. A bethleni konszolidáció	F: pengő, kisantant , Egységes Párt, vagonlakók, népszövetségi kölcsön N: Bethlen István É: 1922, 1927	☒: Bethlen István díszruhában és polgári ruhában; Csendőrök felügyelik a választást; Bethlen István egy nagygyűlésen beszél; Plakát a vagonlakókról, Az újonnan bevezetett pengő; A világhírű Kandó-mozdony O: 2. (A vitézi rend); 4. (A kisantant); Bethlen István Mf: 1–5.	Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a Bethlen-kormány alatt korlátozott parlamentarizmus érvényesült, a helyzet konszolidálódott, és a gazdaság fejlődni tudott!

51.	31. A szomszédos államok magyarsága	F: kisebbségi jogok, „hosszúkás” járások, földreform, névelemzés N: Esterházy János, Kós Károly T: Csehszlovákia, Románia, Jugoszlávia	☒ : Kós Károly; Az Erdélyi Helikon címlapja O: 2. (Esterházy János); 4. (Részlet Kós Károly Kiáltó Szó című röpiratából) Mf: 1–3.	Érzékeltesük, hogy az önkényesen meghúzott határok milyen kisebbségi létet teremtettek! Mutassunk rá, hogy az új határok hogyan gerjesztették a Kárpát-medencei feszültséget!
52.	32. Magyarország a gazdasági világválság idején	F: Független Kisgazdapárt, Szociáldemokrata Párt, Nemzeti Munkaterv, N: Gömbös Gyula, É: 1930. szeptember 1.	☒ A válság hatása hazánkban; A biatorbágyi viadukt és a lezuhant gyorsvonat; Gömbös Gyula; Gömbös és Mussolini O: 1. (A korszak legnagyobb tüntetése); 2. (A biatorbágyi merénylet); 8. (Személycserék) Mf: 1., 5–7.	Mutassunk rá, hogy a gazdasági válság Magyarországon is a szélsőségek felerősödését hozta magával!
53.	33. A Harmadik Birodalom árnyékában	F: első bécsi döntés, nyilasok, első zsidótörvény N: Teleki Pál, Szálasi Ferenc T: Szlovákia, Kárpátalja, É: 1938, 1940	☒ : Nyilasok elleni röplap, Teleki Pál gróf; Horthy látogatása Hitlernél; Az első bécsi döntés aláírása. O: 1. (A választási rendszer); 4. (Szálasiék taktikája); Horthy az antiszemitizmusról és a szélsőjobboldalról Mf: 1., 2., 4., 5., 7.	Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a Közép-Európában, így Magyarországon is a német befolyás folyamatosan erősödött! Emlékeztessünk Ausztria bekebelezésére és Csehszlovákia feldarabolására!
54.	34. Társadalom és életmód a két világháború közötti Magyarországon	F: arisztokrácia, nagytőkés, úri középosztály, városi polgárság, ipari munkás, parasztság	☒ : Cséplés 1930 körül; Budapesti utcakép; A harmincas évek divatja; A budapesti és a vidéki életmód összehasonlítása; Iványi-Grünwald Béla: Tanya gémeskúttal; Aba-Novák Vilmos: Szolnoki vásár O: 1. (A társadalom zártsága); 2. (Az úgynevezett rangkórság); 4. (Puszták népe) Mf: 1., 2., 5.	Utaljunk rá, hogy a magyar társadalom kasztjellegű volt ebben az időszakban!
55.	35. Oktatáspolitikai és kultúra a Horthy-korszakban	F: osztatlan iskola, cserkészmozgalom, leventemozgalom, Nyugat N: Klebelsberg Kunó, Bartók Béla, Kodály Zoltán, József Attila, Móricz Zsigmond, Szent-Györgyi Albert, Mihály Dénes, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Illyés Gyula	☒ : Szent-Györgyi Albert szegedi laboratóriumában; Cserkészigazolvány; Cserkésznapra hívó plakát; Mihály Dénes; Bartók Béla és felesége koncertezik O: 1. (Klebelsberg a kultúráról); 2. (A Horthy-kor iskolarendszere); 7. (Szent-Györgyi Albert); 8. (A Márciusi front); A Nyugat; A társadalmi felemelkedés lehetőségei Mf: 1., 3., 5.	Koncentráció az irodalom és ének tantárgyakkal

56.	Összefoglaló, rendszerező óra		Mf: (Összefoglalás)	Csoportmunka a tankönyvi kérdések alapján. Közös megbeszélés.
57.	Ellenőrző, számonkérő óra		Témazáró feladatlapok: V/A, V/B.	Az óra funkciója: Visszajelzés a tanárnak és a tanulóknak.
58.	Témazáró értékelés			<i>Egyéb lehetőségek: a 28. lecke két órában, vagy A Nyugat és a Társadalmi felemelkedés lehetőségei című olvasmányok önálló órai feldolgozása</i>

VI. A második világháború. Magyarország részvétele a háborúban

Ismerjék és értsék a tanulók, hogy a második világháború legfőbb oka a Párizs környéki békerendszer revíziója és a hitleri agresszió volt. Ismerjék Magyarország világháborúba sodródásának okait. Tudják elkülöníteni a háború egyes szakaszait és ismerjék fel fordulópontjait. Lássák a diplomáciai és a katonai események közötti összefüggéseket. Ismerjék a korszak meghatározó politikai személyiségeit és katonai vezetőit, a világháború legfontosabb frontjait, összecsapásait, jellemző haditechnikáját! Tudjanak a háború idején elkövetett népirtásokról, a holokausztról, és ítélik el ezeket a az eseményeket!

Óra	Téma (tankönyvi lecke)	Fogalmak, nevek, évszámok, topográfia	Tanulói tevékenység	Megjegyzés
59.	36. A második világháború kezdete	F: Molotov–Ribbentrop-paktum, második világháború, furcsa háború , Maginot-vonal, Barbarossa-terv N: Winston Churchill, Hitler, Sztálin É: 1939. szeptember 1. T: Lengyelország	☒: Molotov aláírja a paktumot; Korabeli gúnyrajz a Molotov–Ribbentrop-paktumról; Korabeli karikatúra Lengyelország lerohanásáról; A katyíni tömegsír feltárása 1943-ban; Német diadalmenet Párizsban; A Maginot-vonal metszete; London a légitámadás után; Winston Churchill 🌐: Lengyelország lerohanása 🌐A: A II. világháború Európában (1939–1942) O: 3. (A katyíni vérengzés); 4. (A finn háború); 5. (A Maginot-vonal); 6. (Egy megvalósult kormányprogram) Mf: 2–7.	Mutassunk rá, hogy a német–szovjet megegyezés szorosan összefügg a második világháború kiterjedésével!
60.	37. Európai háborúból világháború	F: Vörös Hadsereg, Wehrmacht, Atlanti Charta, Egyesült Nemzetek nyilatkozata, tengelyhatalmak N: Roosevelt, Zsukov, Rommel, Montgomery É: 1941. június 22., 1941. december 7., 1942 nyara, 1943. február eleje T: Leningrád, Moszkva, Pearl Harbor, Midway-szigetek, El-Alamein,	☒: Német alakulat ellenséges tűz alatt; Lángoló hajók Pearl Harborban; Rommel; Montgomery; Az angol gyalogság támad Észak-Afrikában; Kép a sztálingrádi csatából 🌐A: A II. világháború Európában (1939–1942) 🌐A: A II. világháború a csendes-óceáni térségben O: 3. (Ostromzár Leningrád körül); 5. (A midway-i csata);	Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a második világháború kiterjedt Észak-Afrikára, Ázsiára és a csendes-óceáni térségre is. Mutassuk be a sztálingrádi és a midway-i csata jelentőségét!

		Sztálingrád	6. (A sztálingrádi csata) Mf: 2–4., 6.	
61.	38. A totális háború. A holokauszt	F: szőnyegbombázás, holokauszt, gettó, partizán, partizánmozgalom, totális háború, zsidóüldözés, cigány népiptás N: Tito T: Drezda, Auschwitz , Varsó, Oradour, Lidice	☒: Német bombázó Anglia felett; Zuhanóbombázó akcióban; Drezda bombázás után; A végállomás: az auschwitzi koncentrációs és haláltábor; Anna Frank; Tito; Varsó a gettófelkelés leverése után O: 1. (A Führer „Európája”); 2. (A sárga csillag); 3. (A koncentrációs táborok) Mf: 1., 2., 6.	Emlékeztessünk rá, hogy a második világháború minden korábinál nagyobb szenvedést hozott a lakosság számára! Vitassuk meg, hogy felmenti-e a háborús bűnösöket az, ha parancsra cselekedtek! Ismétlés: Gyötrelmek a Gulagon; A gyűlölet öröksége.
62.	Hitler ellenfelei (olvasmány)	F: Fehér Rózsa, Valkúr-akció N: Sophie Scholl, Stauffenberg, Thomas Mann	☒: Sophie Scholl és testvére; Stauffenberg (1907–1947)	Emeljük ki a Hitlerrel szembeszállók bátorságát!
63.	39. Felülkerekednek a szövetségesek	F: D-nap, radar, T–34-es, Katyusa, atlanti fal, hadigazdaság É: 1944. június 6. T: Szicília, Normandia	☒: Eisenhower tábornok; A partraszállás jelene; Lángszóró; Az „atlanti fal” egyik betonbunkere ☒A: A II. világháború Európában (1942–1945); A II. világháború a csendes-óceáni térségben O: 1. (A németek megtévesztése); 8. (Egy amerikai katona visszaemlékezéséből) Mf: 1., 2., 4.	Mutassuk be a szicíliai és a normandiai partraszállás stratégiai jelentőségét!
64.	40. A második világháború vége	F: V–1, V–2, kamikaze, atombomba, nürnbergi per N: Roosevel, Churchill, Sztálin É: 1945. május 9., 1945. szeptember 2., 1946 T: Berlin , Teherán, Jalta , Potsdam, Ardennek, Hirosima , Nagaszaki, Nürnberg	☒: A „három nagy” Jaltában; A német „csodafegyver”; Amerikai és szovjet katonák; Náci vezetők Nürnbergben; Az „Atombombatorony” Hirosimában ☒A: A II. világháború Európában (1942–1945); A II. világháború a csendes-óceáni térségben O: 1. (A közép- és kelet-európai befolyási övezetekről); 2. (A V–1 szárnyas bomba); 4. (Az atombomba) Mf: 1., 3., 4.	Legyen egyértelmű a tanuló számára, hogy a háború után a befolyási övezetek a hadműveletek eredményeképpen alakultak ki, és ez évtizedekre meghatározta Közép- és Kelet-Európa sorsát.
65.	A második világháború haditechnikája (olvasmány)	F: Manhattan-terv N: Szilárd Leó, Teller Ede É: 1945. augusztus 6., 9. T: Hirosima, Nagaszaki	☒: Légi csata; Német tengeralattjáró; A szonár működési elve; A gyilkos gombafelhő	Az előző leckével összevontan is feldolgozható.

66.	<p>41. Magyarország belépése a második világháborúba</p> <p>A délvidéki tragédia (olvasmány)</p>	<p>F: fegyveres semlegesség, munkaszolgálatos, vonakodó csatlós, második bécsi döntés, második zsidótörvény, harmadik zsidótörvény, Magyar Történelmi Emlékbizottság, „hintapolitika”, 2. magyar hadsereg, N: Teleki Pál, Bárdossy László, Kállay Miklós É: 1940. augusztus, 1941. június 27., T: Kassa, Észak-Erdély, Délvidék, Muraköz É: 1941. április 11. T: Jugoszlávia, Délvidék, Bácska</p>	<p>☒: A második bécsi döntést üdvözlő plakát; A magyar hadsereg bevonul Erdélybe; Munkába induló munkaszolgálatosok; Kassa a bombatámadás után 🌐: A revízió sikerei 🌐A: Magyarország a II. világháború idején O: 4. (Teleki Pál búcsúlevele); 6. (Kassa bombázása); 8. (Kimaradhattunk volna?); 9. (A vonakodó csatlós) Mf: 1., 2., 3., 5., 8. ☒: Cseres Tibor <i>Hideg napok</i> című regényének borítója; Kép a <i>Hideg napok</i> című filmből</p>	<p>Legyen világos a tanulók számára, hogy a magyar politika a két világháború között kényszerpályán mozgott, a háborúba lépést az ország nem kerülhette el.</p>
67.	<p>42. Magyarország a második világháború poklában</p>	<p>F: sárga csillag, deportálás, gettó N: Szálasi Ferenc, Bajcsy-Zsilinszky Endre É: 1943. január, 1944. március 19., 1944. október 15., 1945. április T: Don-kanyar</p>	<p>☒: Lövészárók a Donnál; Német repülőgépek Budapest felett, Az égő Pest látképe a Gellérthegyről; Zsidó írók könyveinek bezúzása; Szálasi Ferenc a budai Várban; A felrobbantott Lánchíd 🌐A: Magyarország a II. világháború idején O: 1. (A doni katasztrófa); 5. (Eichmann); 6. (Auschwitz-jegyzőkönyv); 7. (Részlet Horthy proklamációjából); 9. (Wallenberg); 10. (Háborús veszteségeink) Mf: 3–6.</p>	<p>Magyarország a vesztesek oldalán fejezte be a háborút.</p>
68.	<p>Összefoglaló, rendszerző óra</p>		<p>Mf: (Összefoglalás)</p>	<p>Csoportmunka a tankönyvi kérdések alapján. Közös megbeszélés.</p>
69.	<p>Ellenőrző, számon kérő óra</p>		<p>Témazáró feladatlapok: VI/A, VI/B.</p>	<p>Az óra funkciója: Visszajelzés a tanárnak és a tanulóknak.</p>
70.	<p>Témazáró értékelés</p>			<p><u>Egyéb lehetőségek:</u> 36. lecke két órában, vagy a 37. lecke két órában, vagy a 42. lecke két órában, vagy A délvidéki tragédia c. olvasmány önálló órában.</p>
71–72.	<p>Tanév végi ismétlés</p>	<p>Javasoljuk, hogy korszakonként együtt tekintsük át a magyar és az egyetemes történelmet (a szinkron szemlélet fejlesztése). Használjuk a könyv végi időrendi táblázatot, a kislexikont és a szakszavak jegyzékét!</p>		

Oktatókutató és Fejlesztő Intézet
A kiadásért felel: dr. Kaposi József főigazgató
Raktári szám: RE11781
A tanmenetet készítette: Csepela Jánosné
Felelős szerkesztő: Pálincás Mihály